

fokrovizo ne ofkrunijo, i. t. d. Vezhkrat fo she teleta pri vimenu od materniga mléka bolesen v gobzu nalesle in fhe zlo ljudje fo marfikrat enako bolesen v ufih dobili, ki fo ravno namolseno mléko bolnih krav pili.

Dr. Bleiweis.

Odgovor na prafhanje:

kakofhna je bila répa o polni luni fejána?

V 26. listu nafhah Noviz fim med drugim povedal, de fim tudi jes vezh lét po navadni fhegi répo o mlaji fejal, in répa je bila po rasni létni marfikrat mehka in fladka, dostikrat pa tudi terda in grenjka. Gotova refniza pa je, de, kolikor lét fim répo po navadi ko drugi o mlaji fejal, fim jo tudi, kakor ti, vezhkrat le zlo malo pridelal.

Kér fim pa she pred vezh letmi sazhel, répo o polni luni fejáti, o mlaji pa pleti in okopováti, mi je fhe nikoli ni sa fvoje potrebe primanjkovalo, in répa, o polni luni fejána, je bila ravno takó marfikrat mehka in fladka, marfikrat pa tudi terda in grenjka, kakor tifta, ki fo jo o mlaji fejáti.

De je pa répa vzhafi mehka in fladka, vzhafi pa terda in grenjka: to po mojih miflih in ftorjenih fkuflhnjah, ni na kmetovanju, pa tudi ne na polni ali mladi luni leshezhe, ampak na vremenu, kakorfhniga nam Bog da! Sakaj jes fim répo, kakor fim povedal, o mlaji in polni luni, o bedvoje vezh lét, fejal, in jo, kakor gré, obdeloval; tóde, zhe je fufha po okopovánju naflopila, in nekaj zhafa terpela, je répa obledéla, soréti sazhela in je terda in grenjka bila, ako je o polni luni fejána bila, ali pa o mlaji. Zhe je pa vreme po volji bilo, je takó naglo in lepó raftla, fe kofhatila in debelila, de je répna njiva she od daljezh difhala, in répa je bila mehka in fladka, naj bode o polni luni ali o mlaji fejána.

K temu fhe le tó priftavim: de sgodna, she pred f. Alefham, o polni luni fejána répa, ravno takó, kakor sgódna fétev mnogoterih drugih plemenov, bolj obrodi, kakor pòsne féteve. Ako ravno fe mi je pri moji vezhletni kmetii she vezhkrat prigodilo, de bi bil répo lahko poprej fejal, to je, o mlaji, okoli f. Jakoba, fim vender nalafh s répno fétkvo do polne lune o Porziunkuli zhakal, in gotova refniza je, de fim vfelej vezh répe pridelal, kakor moji fofedje, ki fo jo hiteli o mlaji fejáti.

Ta odgovor fklenem s temi sheljami, de bi umetni kmetovavzi fvoje, v ti rezhi (Rubenfrage) po mojimu dobrovoljnemu fvetu ftorjene fkuflhnje, ob fvojim zhafu v tih Novizah prijafno osnanili, in refnizhno povedali: ako fo moje beféde refnizhne ali ne?

K—i.

Vafzne resnice,

ktere naj naši kmetifki gospodarji premiflijo in večkrat od njih govóre.

Kmetovavci vsake soseske, v ktéro slabe poti peljejo, bodo od dneva do dneva svóje premoženje se manjšati čutili, kér jim vsaka reč drajši pride, ktéro iz družih krajev potrebujejo, kér jo le težko perpeljejo; če pa kaj kam drugam predajo, pa tudi iz ravno tega vzroka morajo vsako reč boljši kup dati. Razun tega pa še vózno živino, kola in živinsko opravo veliko pred, kakor je treba, končajo, in per vsaki vožnji veliko časa potratijo, ki bi ga scer bolji mógli oberniti. Slabe poti in pokvarjene ceste so znamnje nečimarnosti cele soseske.

Kako velikokrat kmetifkim gospodarjem óginj vse njih premoženje in clo življenje njih dragih požre, in kako malo storé, de bi take nesreče od sebe odvernili! Kaj mar svóje domačine in sosede z ógnjem in z lučjo varniši ravhati učé? Kaj neki svóje hiše terdnejši in pred ógnjem varniši delajo? Kaj imajo mar kaj pametne skerbi, kako bi, če bi se en kónc vasi vnel, preden bi cela gorela, óginj ročno vkrotili in pogasili? Ali so povsod z vodo in potrebnim orodjem preskerbljeni?

Hiše osegurati ali zavarovati je res prav dóbro, in vsakimu kmetovavcu je svetvati, v družbo s. Florjana raji danes ko jutro stopiti; pa to še ni dósti, če se scer vse drugo v nemar pusti!

Koliko dobička bi mógli kmetje imeti, ko bi hotli fpoznati, de je boljši svójo živino v hlevi rediti in skerbno opravljati, kakor jo pa čredniku prepustiti, in takó toliko gnoja zgubiti, kteriga njih njive zlo potrebujejo; ko bi pač bolj za letinsko in zimsko klajo skerbali, svójo živino z delam tako strašno ne pretegljali, in jo per kupčii bolj skerbno zberali! Obilniši perdelki in povikšani dohodki v dnarjih so plačila za kmetifke gospodarje, kteri si réjo in oskerbljenje domače živine k sercu vzamejo.

Dóstikrat se dobí per naših pridnih in skerbnih kmetifkih gospodarjih prazna misel, kako bi vse, kar za dom potrebujejo, doma zredili, brez de premiflijo, ali bi ne dobili tega boljšiga in bolj po ceni kupiti, in ali bi ne mógli z manjim trudam in z manji troški drugih reči perdelati, ktére bi pa vender dražji zamogli prodati. Naj vender vsaki kmetifki in hišni gospodar vselej na tanjko prevdari, koliko je vsako njegovih del za njega vredno, in koliko si z tem perdobiti móre.

Lahko, prav lahko se je pa per temu zmotiti. Zatorej nikoli ne smejo z enim računam (rajtingo) zadovoljni biti, ampak večkrat morajo to storiti, tudi z drugimi se čes to posvetovati, kér štiri oči več vidijo, kakor dva.

Klaja in klaja in zmirej le klaja je sosebna potreba, ktére nobeno dóbro vravnano gospodarstvo pogrešiti ne more. Kako slabo pa skerbe veči del naši kmetifki gospodarji za dósti in dobre klaje; in kako majhni so zatorej tudi večidel dohodki njihovih kmetij! Pusto polje da slabe perdelke, slabo rejena živina slabo dela, malo in slabiga gnoja naredi, in namest, de bi k dobičku perpomogla, le zgubo prinese.

Dóbro je šparati, in hvale vredno, pa ne brez razsojenja in pameti. Če bi iz namena, de bi šparal, strehe ne popravljal, tako dolgo, de bi dež in sneg celo pohištvo z vsim, kar je notri, vkončal; bi bilo to pač bolj zapravljivosti, kakor hranljivosti podobno. Ravno tako bi blo, če ne perpravim potrebne kerme svóji živini, ali pa, če ji manj kladem, kakor h ohranjenju svóje moči potrebuje; kér mi potlej malo prida pernese z delam in z gnojem, in zatorej bi móje njive tudi veliko manj rodile.

Šparati pa ni potrebno le dnarjev, ampak posebno časa, in tudi to nar bolji in k nar večimu pridu šparamo, če ga tako dóbro, kakor koli je mogoče, obračamo. Ko bi pač naše soseske celo leto si perzadevale, potrebne poti dóbre ohraniti, bi vesolni udje soseske si z tem veliko prida pridobili, marskaki groš bi imeli, ki ga zdaj pogrešajo, marskakiga bi perhranili, ki ga zdaj morajo izdati, in marskaka ura bi jim ostajala, v kteri morajo zdaj popravljeni, kar so si na slabi poti poterli.